

מי ומי בביאנלה של הצעירים

ידיעות אחרונות / אוקטובר 1959 / תע' קבוצתית / מוזיאון לאמנות מודרנית / פאריס

בבניין הענקי של המוזיאון לאמנות מודרנית בפאריס מוצגות 750 יצירות של 500 אמנים, בני 42 מדינות שונות, במסגרת הביאנלה הראשונה של אמנים צעירים שלא עברו את גיל שלושים וחמש.

את ההפתעה של הביאנלה מהווה, ללא ספק, הביתן הפולני שבמרכזו עומדים שני הציירים המהוננים יאן לבנשטיין (30) וברוניסלב קיארז'קובסקי (35). שניהם עוסקים בציור מופשט ומוכיחים הבנה עמוקה בחומר ובצורה. קיארז'קובסקי מעבד בציוריו גושי גבס, פחי ברזל וצבעים שקופים ומשיג אפקטים חזקים של חומר בלי לאבד את ציוריות הצורה. לבנשטיין עובד בטקסטורות עבות בנויות מצבעים סינתטיים, ומשיג בהן מתח בקומפוזיציות הבנויות סביב קו אנכי המשמש מעין חוט-שדרה למרכז של אנרגיה.

בין שאר הביתנים יש לציין במיוחד, מלבד הביתן הצרפתי שמהווה כשליש מהתערוכה, את הביתנים של יפן, גרמניה וברזיל.

יפן הציגה שלושה ציירים ושני פסלים - כולם אבסטרקטיים. בכל מוצגי הביתן היפני למרות היותם מופשטים, בלטה תפיסת צבעונית ופורמלית ששורשיה נעוצים בציור היפני המסורתי בן אלפי השנים.

מלבד צייר אחד, ברנהרד בואס, כל המוצגים בביתן הגרמני הינם מופשטים.

התצוגה הצרפתית

הביתן הגדול ביותר הוא, כמובן, הצרפתי, שכלל הרבה ציירים ופסלים שאינם צרפתיים אך יושבים ויוצרים בצרפת. בביתן זה משתתפים כ-150 ציירים המציגים כ-160 ציורים ופסלים. בולט הצייר הצרפתי רבירול, המציג ציור שגודלו ארבעה מטר. צייר צעיר זה, שכבר יש אסכולה על שמו, פיתח סגנון מיוחד, שהנו למעשה פיגורטיבי והבנוי על רישום (קרוב בסגנונו לרישומי אביגדור אריכא) ועל כתמי צבע חריפים המשלימים את המשטחים המוגדרים ברישום.

מבין המופשטים, בלטו בביתן הצרפתי הצייר הספרדי פאיטו, שבעזרת לבן בודהק כשבמרכזו כתם חומר שחור-חום, יצר את אחד הציורים החזקים ביותר בכל התערוכה. כן יש לציין גם את דימיטרנקו ואת ראמון מונזון (גם הוא ספרדי).

הפסל הכושי כריסטיאן לאטיאר מציג פסל מעניין עשוי מחוטי ברזל, קש ורפיה מעובדים לפסל בסגנון אפריקני הנקרא "צער האם נוכח לידה הגוססים". הרושם החזק של הפסל מודגש עוד יותר ע"י הציורים החלשים המוצגים באותו חלק של אולם התערוכה והמייצגים מספר ציירים העוסקים בסגנון אימפרסיוניסטי או ריאליסטי, שאינו עומד אפילו בביקורת הטכנית האלמנטרית ביותר.

תרומת האיטלקים

שלושה מהמוציגים החזקים ביותר בתערוכה נתרמו ע"י שני האחים ארלנדו וג'יאנו פומודורו האיטלקיים. ארלנדו פומודורו מציג שני ציורים בהם משולבים חומר (בדיל, גבס, חול), צבע וצורה ללא כל אפשרות הפרדה כשהם מהווים יחידה ציורית נפלאה. ג'יאנו פומודורו מציג פסל נחושת הנראה כריקוע ענקי, שמשטחיו מחולקים ע"י ערוצים וריקועים במשטח הכללי של הפסל.

אי אפשר, שלא להזכיר את מוצגיהם היפים של אורדן פטלבסקי היוגוסלבי, הסיאו מינג'ה-הסיאן הסיני, את הבלגים ברט דה-ליאוב ורוג'ר דודנט.

מרבית מוצגי הביתן האמריקאי משתייכים מבחינת תפיסה לאקספרסיוניזם אבסטרקטי מבלי לחדש בשטח זה לחלוטין. יוצאים מכלל זה, הציירת המצוינת כרמן ציצרו המציגה שלושה רישומים צבעוניים על בד ורוברט ראושנברג, שמשך תשומת לב מיוחדת בחומרים המוזרים המשולבים בציוריו (חבית פח, שברי עץ, צנצנת זכוכית, הדבקות גרביים ועניבות וכיוצא באלה).

הביתן הישראלי

הביתן הישראלי זכה לתשומת לב רבה וציון במיוחד בעיתונות הצרפתית. גם שר החינוך והתרבות הצרפתי אנדרה מאלרו ציין במיוחד את ההעזה והמעוף של כמה ביתנים ובראשם ישראל וארה"ב. בביתן הישראלי משתתפים הציירים: בנימין ברטמסר, שמואל בונה, גיורא נובק ויואב בראל (3 ציורי שמן כ"א), יעקב אגם (2 ציורים) ואביגדור אריכא (ציור שמן אחד). הרישומים והגואשים המוצגים הם משל אביבה אורי, דוד שריר, אברהם אופק ואלימה. למרות צורתו הנאה ורמתו הגבוהה של הביתן הישראלי, חטרה בו אהידות. יתכן שחוסר אורגניות זה נובע מהמספר הרב של המשתתפים (מלבד, כמובן, מחוסר מסורת אחידה של ציור כמו בביתן היפני השכן).

אולם דבר זה לא גרע מן ההתעניינות המרובה והאהדה שעוררו האמנים הישראליים הצעירים, אם כי לא זכו אפילו בפרס אחד.

אמנים ישראלים בחוץ לארץ

הארץ / 2.9.60

במחצית האחרונה של השנה הגיעו הדיים להצלחות אמנותיות רבות של ציירים ופסלים ישראלים בחו"ל. כמה מציירים אלא אמנם יושבים זה זמן רב בחו"ל, אך בחלקם הצליחו להגיע לתערוכות חשובות תוך זמן קצר למדי.

הצייר דוד לך-בר, העושה זה כמה שנים בפאריס, ערך לפני זמן קצר תערוכת יחיד בגלריה אריוון וזכה להצלחה אמנותית גדולה. ביקורות משבחות הופיעו בחשובי עיתוני המטרופוליין ומחירי יצירותיו האמירו.

הצייר-פסל יגאל תומרקין הספיק לערוך כמה תערוכות במחצית השנה האחרונה והחשובות שבהן הן תערוכת יחיד בגלריה סן גרמן דה פרה, בה נמכרו כמעט כל ציוריו, ותערוכה גדולה בלונדון בה נרכשה אחת מיצירותיו ע"י ה"טייט גלרי" המפורסמת וכן נמכרו כל שאר תמונותיו.

הצייר מיכאל ארגוב הספיק לחזור לארץ לאחר חודשי שהות מעטים באירופה, שם השתתף בתערוכת אונסק"ו בשאטו דה-לינוויל עם טובי ציירי הדור האחרון ביניהם אטלאן, אפל, דובופה, פוטוריאה, הארטונג, פוליאקוף, ורה דה-סילוה ואחרים. גואשים ורישומים משל ארגוב הוצגו ב"גלרי דה פלור" בהשתתפות הארטונג, סולאז' קורני ואחרים. תערוכות יחיד של ארגוב נערכו במוזיאון בוופרטאל ובקלן. המוזיאון בוופרטאל נחשב היום כאחד מחשובי המוזיאונים לאמנות מודרנית בעולם ואחר תערוכתו של ארגוב שם פנתה אליו הנהלת המוזיאון "סטדליק" מאמסטרדם בקשר לעריכת תערוכה שם. הביקורות גמרו את הלל על תערוכותיו אלה והמוזיאון בוופרטאל רכש אחת מיצירותיו.

הפסל שמאי הבר חזר ארצה אחר שקיבל את פרס "בורדל" וערך שתי תערוכות חשובות ב"סטדליק" באמסטרדם ובמוזיאון "בורדל" בפאריס.

הצייר שלמה קורן ערך תערוכת יחיד באמסטרדם והצייר יעקב שגב קצר הצלחה בתערוכת יחיד בלונדון.

אין ספק שזהו יכול נאה במחצית שנה.

יואב בראל, בין פיכחון לתמימות: על האמנות הפלסטית בשנות ה-60 בתל אביב, מוזיאון תל אביב לאמנות, 2004